

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold. za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četrti-stopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Interpelacija slovenskega poslanca dr. Dominkuša

na slavno vlado zaradi germanizacije slovenskih šol,

stavljena v štajerskem deželni zboru 12. okt. 1874.

Da se izognem, ako mogoče, krivim razlaganjem svoje današnje interpelacije, hočem sam najprej izjaviti, da jaz tega ne smatram za oškodovanje narodnih interesov, ako se kacemu ljudstvu, posebno tam, kjer praktična potreba občenja le-to zahteva, daje prilika naučenja tujega jezika.

Pač pa sodim, da je težko pregrešenje na pedagogičnih načelih in na naravnih pravicah, katere so v vsacem narodu, ako se v pospeševanje raznarodovanjskih namenov učenju tujega jezika uže v ljudski šoli tak prednostni prostor odmerja, da s tem trpi pravi učni namen, namreč da se odgojenje človeka za vrlega uda občinskega življenja, podučenje njegovo v vednostih, za življenje najbolj potrebnih, nazaj odrija.

Neodvrljiva terjatev pedagogična je, da se v ljudskih šolah učenje v vseh učilnih strokah v materinem jeziku otrok učiti mora, in da se s podukom v tujem jeziku more še le potem pričeti, ako je podučenje v materinem jeziku uže zadosti napredovalo in utrdilo se.

Ta načela so tudi v naši postavodaji izražena, in trebalo bi, da bi se v šolah na deželi tem strožje po njih ravnalo, ker za jako veliko večino učencev na kmetih neha z zapuščenjem ljudske šole sploh vsako učenje v učnih predmetih.

Akopro se strinja z razmerami, kakor so na spodnjem Štajerskem in sicer v krajih, ki so nemški meji najbližje, da se početki učenja nemškega jezika kot učni predmet v ljudsko šolo sprejmo, vendar je jako škodljivo za dosego pravega in najbližnjega učenjskega namena, za katerim ima ljudska šola težiti, posebno v onih okrajih, kjer je nemški jezik prevladajoči večini prebivalstva popolnem tuj, — jako škodljivo, ako se tu nemški jezik kot glavni učni predmet proglašja in se cilj učenja postavlja daleč onstran preko mej, katere so odmerjene razmeram ljudske šole.

Odan tukaj zbrani deželni konferenci štajerskih učiteljev so bile pak od slavne vlade po deželnem šolskem nadzorniku predložene take določbe o nemškem podučevanju v ne-nemških šolah štajerskih za posvetovanje, katere proté gori omenjena načela mnogo oškodovati.

V tem programu je kot cilj nemškega učenja na ne-nemških ljudskih šolah štajerskih postavljeno zmožnost učencev:

1. ustna in pismena poročila v nemškem jeziku pravilno razumeti;

2. svoje misli v nemškem jeziku ustno in pismeno **pravilno** izraževati.

Da se ta cilj doseže, ima se nemško učenje kot del celotnega učenja smatrati. Najbolj se ima paziti na ustno upotrebljevanje nemškega jezika pri podučevanju, in nemško-govoriti najbode najbolj bistveno učilo, katerega se ima učitelj posluževati. Metodična primernost baje zahteva, da se učenje nemškega jezika, ki ima z učenjem materinega jezika v najtesnejši zvezi biti, ne začne še le v višjih razredih ljudske šole. Na spodnji stopinji naj nemški jezik nij učni jezik, nego učni predmet, a nemški jezik naj se polagamo z rastočim opravičenjem v šolsko življenje uvede tako, da se ga višje stopinje starosti otrok poleg slovenskega tudi nemški jezik, kot učni jezik upotrebljevati ima. —

Glede učnega načina priporoča program mej družim, naj učitelj nemške besede učencem prvi izgovarja, otroci naj najprej posamezni, potem pak vsi skup za njim govoré. Kadar so otroci v branji v materinem jeziku nekoliko spretnostij dobili, naj se branje in razlaganje nemških čitanj čedalje bolj nadaljeva. Pismene naloge v nemškem jeziku se morajo začeti tačas, kot v materinem. Pri poduku v računanji, v geometričnem oblikovji, v risanju in telovadbi mora se najprej dosežati pri otrocih znanje nemških tehničnih izrazov od stopinje do stopinje, celo petje se v tem programu ne pusti neomejeno.

Jasno je, da se bode pri izvrševanju teh določb materini jezik učencev čisto na stran potiskal in da se bode še za to rabil, pri poduku nemškega jezika posredovati in omogočiti. Kakošen škodljiv vpliv bode takova razmera na rezultate podučevanja in na odgojo ljudstva v obče imeti morala, lahko se izpozna.

Predloženo tega programa deželni učiteljski konferenci je torej na spodnjem Štajerskem živahno bojazen vzbudilo, da vlada namerava — **popolno ponemčenje** ljudske šole v slovenskem delu štajerske dežele, celo ako občni učni namen škodo trpi, v nekov sistem spraviti, in jaz čutim za pomirjenje mojih volilcev, kot svojo dolžnost nj. vzv. vladnega zastopnika vprašati:

1. Ali namerava visoka vlada one določbe o nemškem učenju v nemških šolah štajerskih, ki jih je deželni učiteljski konferenci predložila, tudi izvesti?

2. Ali misli vis. vlada, da se one določbe skladajo z določbami člena 19. držav-

nih osnovnih postav od 21. dec. 1867 o občnih pravicah državljanov?

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

(IX. seja 12. oktobra.) (Konec.) Poslanec Obreza poroča v imenu šolskega odseka o načrtu postave za uravnanje prireskov iz zapuščin v normalno-šolski zaklad. Dr. Schrey pravi, da ljubljansko mesto bode trpelo po tej postavi veliko škodo, ker se bode iz mesta največ odraščalo od zapuščin, mesto pa ne bode od tega ničesa imelo. Dr. Costa temu ugovarja in pravi, da mesto ljubljansko nij izključeno, nego da mu je odprta pot, kaj dobiti za šole iz normalnega zaklada.

V specialnej debati se oglasi vladni zastopnik g. Widman, k §. 2.

On pravi, da nema sicer principialno ničesa proti postavi, misli pak vendar, da so se doneski previsoko nastavili. Poročevalec Obreza ugovarja vladnemu zastopniku in potem se §. 2. po odborovem nasvetu sprejme. Glasi se tako-le:

Tega učilniškega prinosa bode povprek po jeden goldinar, če nij nad 500 gld. čiste ostaline. — Ako je nad 500 gld. čiste ostaline, velja to cenilo: — Kadar se najde nad 500 gold. do všteti 1000 gold. čiste ostaline, treba plačati po 20 kr. od vsakih sto goldinarjev; a kadar se najde nad 1000 do všteti 5000 gld. tedaj po 25 kr. od vsakih sto goldinarjev; kadar je nad 5000 gold. do všteti 10.000 gold. tedaj po 30 kr. od vsakih sto; kadar je nad 10.000 do všteti 20.000 gold., tedaj po 35 kr. od vsakih sto; a kadar je nad 20.000 do všteti 30.000 gold., tedaj po 40 kr. od vsakih sto, kadar je nad 30.000 do všteti 40.000 gld. tedaj po 45 kr. od vsakih sto, kadar je nad 40.000 do všteti 50.000 gld. tedaj po 50 kr. od vsakih sto; a kadar je nad 50.000 do všteti 100.000 gold., tedaj po 60 kr. od sto, in kadar je nad 100.000 gld., tedaj od vsakih sto goldinarjev po 70 kr. učilniškega prinosa. — Če se za ostalino ne oglasi niti dednik, kateremu gre dolžni del, niti zapustnikovo zakonsko družje, tedaj bode še 50 odstotkov več učilniškega prinosa, odmerjenega po tem cenilu. — Na števila izpod 100 goldinarjev se je treba tedaj ozirati, kadar se določuje cenilo, po katerem se učilniški prinos pobere, a ne tedaj, kadar se odmerja pristojbina.

Drugi paragrafi in naposled cela postava, sprejme se brez debate, tudi v tretjem branji.

Poslanec Gariboldi poroča v imenu šolskega odseka o načrtu postave poslanca Obreze o davščinah za javne ljudske šole. Poročevalec predlaga, da se predmet izroči

deželnemu zboru v pretres. Temu predlogu dostavi Dežman še, da deželni odbor, ako se bode kazala potreba, naj v prihodnjem zasedanju, predloži načrt postave. (Sprejme se.)

O prošnji, ki jo je uložil „Krainischer Lehrerverein“, naj se plače učiteljev na Kranjskem v enakem razmerju, kakor na doljeno Avstrijskem povišajo, poroča pl. Langer. Uže zdaj znašajo stroški za učne namene 126.000 gld. in če bi se, kakor prošnja zahteva, plače učiteljev na 700 gold. povišale, bilo bi treba še 48.000 gold. več. Deželni zbor je letos uže dosti storil za šole, s tem, da je šolnino odpravil. Vsi učitelji imajo na Kranjskem več, kakor je postavljen minimum. Da se sklicuje s prošilci na doljno Avstrijo, to je jako nesrečna misel, kajti doljno Avstrijsko je ena najbogatejših dežel avstrijskega cesarstva, a Kranjska je v vrsti ubozih dežel avstrijskih. Učitelji pa naj tudi pomislijo, da se njim zmirom še bolje godi, nego učiteljem na doljno Avstrijskem, kajti življenje, stanovanje je pri nas dosti cenejše, kakor tam.

Če se sklicuje peticija na to, da se učitelji v druge dežele preseljujejo, zgodilo se je to res prej. Zdaj ko so plače uravnane se ne bode godilo več v tako obilnej meri. Zmirom pa bode mikalo učitelje iti v druge dežele, tega tudi z večjimi plačami zabraniti ne moremo. Končno predlaga, da se prošnja za zdaj odbije.

Vladni zastopnik pravi, da je letos deželni zbor mnogo storil za šolstvo, ker je sklenil tri šolstva se dotikajočih postav, za kar mu mora hvalo vedeti vsa dežela. Vendar pa priporoča, naj bi se kolikor to pripušča denarne moči, tudi nekaj storilo še za učitelje, da se ne bodo iz dežele izseljevali.

Poslanec pl. Gariboldi stavi predlog, da bi se učiteljem plače povišale na 500 gold. Kjer je le 110 učiteljev, ki imajo manj plače, bi stroški za to znašali le 11.000 gold.

Dr. Zarnik: V nekem nemškem listu sem pred nekaj dnevi bral članek, ki odgovor deželnega namestnika na doljnem Avstrijskem razpravljajoč si vprašanje stavi, zakaj da imamo prav za prav državo.

Šolo, policijo in komunikacijo vse le deželam na rame naklada, ona pa neče storiti nič. Gospoda, ta članek jaz nijsem morebiti bral v „Politiki“, stal je v „N. Fr. Presse“. Celo Bachova sistema je skrbela za šole in komunikacije. Denašnja vlada pa neče storiti nič. Jaz pravim, da je dolžnost države, da šolstvo podpira, ker naša dežela ne more več plačati. Na nižjem Avstrijskem, tam lahko plačujejo učitelje dobro, tam je neizmerno bogastvo, ker je centrum države. Tudi Štajerska lahko plačuje svoje učitelje dobro, akoravno vem iz privatnih pisem, da so se uže tudi tam naveličali nemški poslanci vednih peticij za povišanje. In Štajerska ima dosti posestev, ki mnogo dohodkov donašajo, ima Slatino, Topelbad, veliko hiš itd. Mi pa nemamo ničesa. Naj vlada idrijski rudnik da kranjski deželi, potem bomo uže za šole izvrstno skrbeli. Kmet, ki uže tako preveč davkov plačuje, mora vsaj še v srajcah in sviticah hoditi, ker če ga z davki obložiti, da bo do nazega slečen, bogme ne bode mogel hoditi v šolo.

Saj vlada daje za kakošne prav nepotrebne nove hlače pri vojakihi kar po 100.000 gld.; naj to obrne za šolstvo, presneto bodo naši učitelji dobro živeli. Če te-

daj vlada hoče, da se učiteljem plače povišajo, naj ona v naš deželni fond doda toliko da bode vsak učitelj imel 700 gld. Če hoče država inteligencijo imeti, naj pa tudi kaj žrtvuje za šole, saj šole niso samo nam, nego v prvi vrsti tudi državi na korist. Res, da se mora učitelj dandenes mnogo učiti, najmanj spodno realko in potem učiteljsko pripravnico. Kak uradnik pri davkarstvu pa, ki je bil le v prvi realki, ima najmanj 750 gld. precej. V tej primeri so učitelji res premalo plačani. Vprašanje je, če se naši učitelji za svoj posel ne uče preveliko. Meni se prav zdi, da bode tu obveljal pregovor: „Ex omnibus aliquid, ex toto nihil!“ Stvar je pri nas, ker se je po nemški formi napravila, pretirana. Ves ta strašno kompliciran aparat s krajnim in okrajnim šolskim svetom, našim okolščinam nič kaj prav ne ugaja.

Jaz to povem, ker je moje mnenje, ne de bi me kedo z reakcionarjem nazival. Da se učitelji izseljujejo, jo pa tudi vzrok germanizacija, ki se po ljudskih šolah širi. Jaz poznam učitelje, ki so se samo zaradi tega preselili v druge kraje. Tam jih nobeden ne nadleguje zaradi njih narodnosti in brez strahu pišejo v slovenske časnike. Jaz g. Dežmanu po seji privatno lahko postrežem z imeni takih učiteljev, ako mojim besedam ne verjame. (Dežman: „Nij potreba.“) G. poročevalec Langer je, jako dobro opomnil, da naj si množe učitelji svoje dohodke s postranskim poslom, kadar je čas. Jaz sicer nijsem za to, da bi prepisavali pri advokatih, ampak občinsko tajništvo je posel, ki se po učitelju prav dobro izvrševati da. Ali gospoda saj ne smejo učitelji izvrševati tega posla. Deželni šolski nadzornik g. Pirker je narodnemu učitelju prepovedal biti občinski tajnik.

Seveda to le zaradi tega, ker je dotični učitelj narodnjak. Da bi bil nemškutar lahko bi opravljal posle treh občinskih tajnikov! (Nemir na levi. Dežman: „Nij res.“) Dr. Zarnik: Da! da! gospoda, saj vas poznamo, o tem bomo itak še govorili! (Dobrokljici na desni in mej poslušalci.) Zatorej jaz predlagam sledečo resolucijo: „Deželni zbor izkeka, da se posel občinskega tajnika zлага s učiteljskim stanom“.

Pri glasovanji resolucijo Zarnikovo podpirajo vsi narodni poslanci.

Dr. Razlag podpira nasvet poslanca g. Gariboldija. (On misli, da plača ki jo nekateri učitelji dobivajo nij dostojna, ker je skoraj enaka plači vsakega delavca. On misli, da stroški 11.000 gld. niso tako veliki, posebno ker ves denar v deželi ostane, tudi se mu primerno zdi, da bi se 10.000 gld., ki jih je vlada dovolila v prosep šolstva na Kranjskem razdelila mej učitelje. Zahteva, da bi država dala še več podpore in tako, da bi jo odobraval večina državnega zbora, tam tako zmiraj pravijo, da morejo nas vzdržavati.)

Dr. Bleiweis pravi, da učitelji so brž prošnjo vložili za povišanje plače, ko je bil komaj deželni zbor učiteljske plače uravnal. On se popolnem zлага z dr. Zarnikom, da ima vlada kaj za naše šole storiti. Mi smo odpravili zdaj, kakor je vlada zmirom želela v ljudski šoli šolnino, bomo videli da-li jo bode vlada na srednjih šolah, kjer je dosta večje breme. Vlada le zmirom pritiska, naj deželni fond da, to je ista mavha, ki naj

bi bila zmirom napolnena to se ve da s krvavim davkom in žuljem kmetskega stanu. Slučajno, pravi govornik, mi je došel prusk list v roke. Kjer pri nas vse novejšje postave delamo po pruskem muštru, naj povem, kako tam „im Reich der Kultur u. Intelligenz par excellence“ učitelje plačujejo.

Deželni glavnik seže v besedo, da avstrijske postave so se naredile v Avstriji in sicer po nobenem vnašnjem izgledu ne!

Dr. Bleiweis pravi, v Avstriji se dan denes tako pleše kakor Prusijá gode. Ali tam je 32.520 učiteljev, ki imajo manjšo nego 300 gld. Ako pravi vladni zastopnik, da odhajajo učitelji, najle odhajajo, jaz se ne bojim, saj imamo naše duhovne ti bodo naši učitelji. Sploh, pravi govornik, gre šolstvo rakov pot na Kranjskem. (To pač nij res Ur.)

Pri nas je treba zdaj za eno mesto tri, namreč učitelja, mežnarja in organista. Prej je eden vse to opravljal. (Pa kako!?) Dr. Bleiweis potem šolstvo na Tirolskem v izgled stavi in se končno izreče za predlog šolskega odseka.

Dežman govori posebno proti dr. Zarnikovi resoluciji. On pravi, da se občinsko tajništvo ne strinja s šolstvom, drugače se lahko zgodi, da odgonski vodja pripelje celo kardelo lumpov v šolo, ali pa pridró soldatje, kateri iščejo stanovanja, za to pa, pravi Dežman, je tudi odločno za to, da opravljajo učitelji službo cerkvenih organistov, ker s tem pospešujejo lepo petje in neposredno tudi omiko. Kar se Tirolcev tiče, pravi Dežman, da je videl neko karto, kjer so dežeie, v katerih je najmanj omike, zelo temno narisane, a Tirole so popolnem črne.

Dr. Schrey govori tudi za povišanje učiteljske plače. Ko sta še dr. Zarnik in dr. Bleiweis nekoliko Dežmanu odgovarjala, se sprejme konec debate.

Vladni zastopnik, vladni svetovalec Hočevár pravi, da dolžnost države je le vzdržavati univerze in srednje šole.

Za ljudske šole se le kakšne manjše svote v pospeševanje dovoljujejo. Trjenje dr. Zarnika, da se po šolah germanizira, zanikuje, (to je lahko, ali fakta ovrzite Ur.) kajti v vseh ljudskih šolah se uči slovensko.

Poročevalec g. pl. Langer pravi, da je težko svojo osobno mnenje podvreči interesu dežele. Ali stvar je in ostane ta, da dežela ne more nič več plačati.

Pri glasovanji se sprejme odsekov predlog z resolucijo dr. Zarnika. Predlog g. pl. Gariboldija, pak se ovrže.

Potem se sklene seja, ki je trajala 5 ur. Prihodnja seja je v torek 13. t. m.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 14. oktobra.

Na graški višji gimnaziji je baje minister za kultus Stremayr odpravil veronauk, kot obligatni predmet.

Na Dunaji so demokrati postavili za kandidata v državni zbor dr. Steina, slovečega profesorja narodno-gospodarskih znanstij na dunajski univerzi. Stein je baje kandidaturu prevzel.

Vnanje države.

Francoska „Republ. française“ dokazuje, kako se občilo in promet na Francoskem tem bolj oživlja, čem bolj rastejo šanse za republiko. — Na korziki je bil voljen bonapartistični princ Karl, ker so

Mac-Mahonove jalove vlade uradniki delali javno za bonapartista, kakor so pri nas bi-rokrati delali ob času nemočnega Hohen-warta.

Španski karlisti so, — kakor se „Ind. belge“ piše, prav nezadovoljni, da je Dorregaray odstavljen. — Španski poslanik se je zopet v Parizu pritožil, da Francozi premalo pazijo na mejo, kjer se Karlisti iz francoske strani podpirajo.

Bavarska stara kraljica je, kakor se je zdaj potrdilo, prestopila iz protestant-ske v katoliško cerkev.

Iz **Berlina** se poroča, da je grof Arnim izročil civilno pritožbo glede uže mnogo omenjenih pridržanih pisem, ter zahteva pri-poznanje onih spisov, da so njegova lastnina. Ker so sodniški zdravniki dokazali nje-govo bolezen, bil je tedaj odpeljan v Maizon de Santé, bolnišnico jetniško. — Sodniški predsednik mestni je uže ogledal dve Arnimu privoljeni sobe. Stražita ga pa dva policijska uradnika. — „Spener. Ztg.“ objavlja dopis grofa Arnima-Boitzenburga, okr. predsednika v Lotringen, ki je ob enem svak zaprtega Arnima, — da so vse vesti in sporočila, ki pravijo, da mu je bilo naročeno naj pri-pravi gr. Arnima, svojega svaka, da izda pridržane spise, — kot popolnoma izmišljene.

Iz **nemškega** rajha se poroča, da bode v zadevi znanega Kullmana, ki je na Bismarka strelil, pred končno obravnanje k sodnji Bismark prišel pričat.

Domače stvari.

— (Slavnost nove realke) se je včeraj v Ljubljani vršila. Položil se je zadnji kamen in vzdala spomenska tržica (v ka-tero je bil dejan razen dveh nemških časni-kov tudi včerajšnji „Slov. Narod“). Predsed-nik hranilnice je po kratkem govoru izročil županu Lašan ključ poslopja. Župan se je hranilnici zahvalil za zidanje monumen-talnega poslopja v lepem in mirnem govoru. Došli minister Stremayr pak, ki je skoro pol ure govoril, si nij dal vzeti prilike nekoliko popolitizirati in poleg lepega in do-brega tudi politične fraze o nemštvu ome-njati, katere se drugače govore, drugače v dejanji vidijo. A o tem prihodnjič. Ker je bil nemšk publikum v večini, bilo je tudi mnogo aplavza, zlasti stari uradniki so „bravo“ klicali. Po Stremayrji, ki je znan dober go-vornik, dolgočasil nas je Vrečko s tem, da je premleval po trikrat eno in isto, kar sta nam bila župan Lašan in Stremayr uže boljše t. j. v gladki formi povedala. — Po poludne je bil banket. Kako so tam nemško-vali, ne znamo, ker tam so bili popolnem entre-nous. Brez nič pa uže nij bilo. Vendar posebnega menda nij bilo, ker minister Stre-mayr se je uže ob eni popoldne odpeljal, ker ima jutri večer ministerski svet. Povab-ljenih je tudi jako malo, celo realkini pro-fesorji ne.

— („Soko lu“.) Iz Zagreba nam prija-telj piše, da tam radostno pričakujejo prihod-njo nedeljo več ljubljanskih Sokolov, nego je nam znano, da jih namerava iti. Torej opo-zorujemo to slovensko društvo, ki je letos več kot mirno spalo, da vendar zdaj napravi pošten in mnogoštevilen izlet, edini letos!

— (Slovensko gledališče) se prične v nedeljo 25. oktobra, — a ne v soboto 17. oktobra, in to deloma zaradi udeležanja narodnih društev pri otvorjenji hrvaškega vsučilišča dne 18. in 19. oktobra.

— (Slovanska Beseda na Dunaji) nam piše, da odpre 17. oktobra slovesno svoje nove prostore I. Dobelhofgasse 9.

— (Požar). Od Podnarta na Gorenj-skem se nam piše: V Podbrezjah so denes 12. okt. dopoldne pogorele tri hiše. Neki otrok, sam doma, je v hiši pod stopnicami zakuril in ogenj se je tako zatrosil. Prete-čeni četrtek pozno na večer se je pa vžgala ena železniška stražna hišica v Podnartu v nemarnosti pepela. Bližnji sosedje so zapa-zili ogenj, takoj so poklicali, stražnika ter ga iz osobne nevarnosti oteli in so mu pomagali rudečega petelina žvižgajočega na slemenu strehe ukrotiti.

Izpred porotnega sodišča.

(Dalje.)

V Ljubljani 8. okt.

Da bi sklenen umor zvršil, si je izvolil Jožef Mav 9. junij l. l., semanjski dan v Kamniku. — Vsak drugi dan bi bili ljudje ložje opazili, da je on v Kamniku. Ob tem dnevu je bilo pak to prav navadno. Tudi mu je bilo v prid, da so se ljudje zbirali in da je vedna živahnost mu priložnost ponu-jala, svoje delovanje zakriti. — On nij imel nobenega opravila, — akoravno je trdil žu-panu iz Zagorja, Antonu Dvorniku, da si je mislil, konja kupiti, a Dvornik sam pravi, da je to izgovarjanje. On nij šel na sosenj v Kamnik, kakor imajo kmetje navado ob semanjem dnevu zjutraj, nego on je uže šel en večer poprej. Iti je moral iz tega uzro-ka, ker bi mu drugače ne bilo mogoče, de-janje dovršiti.

Umor se je tedaj le zjutraj, ko se je dr. Mav ob petih zjutraj navadno kopal, doprinesti mogel.

Da bi ob pravem času v Kamnik do-spel, moral je J. Mav, kateri je 6 do 7 ur proč stanoval, uže večer poprej od doma odpotovati, ako nij hotel v pozni noči priti, da bi precej sum obudil.

9. junija l. l. med 3/4 na pet in peto uro zjutraj je stal kovačevi sin Janez Strle na voglu Poljakove hiše v Kamniku, ter je gledal, kako kolibe za semenj postavljajo. Zagledal je tudi, da pred Cenetovo hišo neki človek stoji, katerega je po osobi in obleki kot Jožefa Mava, ki mu je bil znan, izpoznal. Kmalu potem so se vrata tiste hiše, v kateri je dr. Mav bival, odprla, doktor stopil je na cesto in šel v Nevlje. — V tem trenutku je zapustil oni mož pri Ce-netovi hiši svoje stališče, in je šel za dr. Mavom oba sta za ogrom zginila. — Pri tej priložnosti je Strle tega človeka od strani v obraz pogledal in ga je zopet kot Jožefa Mava spoznal. — Ko je Strle po-zneje še tist dan Jožefa Mava zagledal in z njim govoril, zapazil je, da je ravno tako oblečen, kakor oni mož, kateri je zjutraj za dr. Mavom šel.

Mej 5 in 1/6 uro zjutraj je zapazilo veliko ljudi, posebno pa Gašpar Rak, An-drej Golob, Jožef Sitar, Luka Vrankar, Ma-rija Hace, Polona Hočvar in drugi, da je stari gospod tik Mekin šel k svoji kopeli.

Vse te osebe popisujejo omenjenega to-variša Mavovega tako, da je bil mlad mož, okroklega obraza, bolj velike, postavne po-stave, imel je temen rekelc, temne, dolge hlače in črn klobuk s širokimi okraji in so tako popisali človeka, kateri je Jožefu Mavu enak.

Ko jim je bil zadnji predstavljen, so vsi rekli, da ne morejo prav določno trditi,

da je baš Jožef Mav starega gospoda sprem-ljal, da je pa Jožef Mav tisti osobi po po-stavi in po obleki popolnem enak.

Gašpar Rak je dalje izrekel, da je imel Mavov tovariš uro pri sebi in tudi Jožef Mav je moral reči, da je imel tisti dan uro pri sebi.

Slednjič je povedala Marija Kunur po domače Cvek, da sta se dr. Mav in njegov tovariš v nemškem jeziku pogovarjala in tudi Jožef Mav, kateri sam prizna, da je prvi gimnazijalni razred obiskoval, govori kakor se je dokazalo, gladko nemški. — Vse to spričuje in se ne more dvomiti, da je Jožef Mav svojega strijca zjutraj tistega nesrečnega dne t. j. 9. junija 1874 k kopeli spremil.

Ako pa vse te povedane okolnosti ne zadostujejo, vse dvome odstraniti, vendar je izpovedba krčmarja Pavla Friškovca po do-mače Jagr v Gornjem polji takošna, da jih odvzame. — Ta priča pripoveduje namreč, da je 9. junija l. l. zjutraj ob pol šestih k maši v farno cerkev v Nevlje šel in da je nazaj grede med 6 in 1/2 uro tik kopeli hodil.

Ko je iz polja na cesto stopil, tik ka-tere je njegova hiša, in videl za soboj po istem potu, po katerem je on šel, tedaj od komaj 725 korakov od njegove hiše od-daljene kopelske kolibe Jožefa Mava priti, kateri je tudi precej za njim v njegovo gostilno stopil. — Ta okolnost se ne more drugače razlagati, kakor da je Jožef Mav, potem ko je svojega strijca k kopeli spremil, po tem potu v Kamnik nazaj šel.

Preiskava je razen tega celo vrsto dru-zih okoliščin na svitlo spravila, katere smo uže omenjali, in katere kažejo sumljivost, da bi bil Jože Mav to dejanje storil, za goto-vost. — Ko je Jožefa Mava, katerega so hitro po moritvi in sploh za morilca imeli, 10. junija, to je koj tisti dan potem dejanji, žendarmerija v vasi Izlakah prijela, ko se je s svojo ženo k pogrebu svojega strijca v Kamnik peljati hotel, bil je na mezinu desne roke ranjen, in rana je bila s cunjjo ovezana.

Preiskavanje je pokazalo, da je to od sredi nohta na desnem mezinu naprej v oboku zarezena, pri priliki 1/2 dolga kožnata rana s natanko zaznamnovani robi, iz ka-tere je uže tisti dan vsled vodnijsko-zdrav-niške preiskave frišna krv tekla.

Uže takrat se je preiskovalni ranocelnik France Saurau v tem smislu izrazil, da je to rano dobil, ko je trdo roko pritisnil na kako špičasto in ostro reč, kar pa se je le pred kratkim časom zgoditi moralo. Ko je sekcija trupla dr. Mava pokazala, da mu je morilec s roko v usta seči moral, da bi mu, ko je na pomoč klical, kakor je Helena Novak slišala, glas zadušil, in ko se je v brezzobi čeljusti ravno na tistem mestu, kjer ga je morivec zgrabil, mali špičasti kos sprednjega zoba našel; razvidelo se je, da je vse to v zvezi, in sodnijski zdravniki so rekli, da si je Jože Mav to rano z uže omenjenim sprednjim zobom dobiti utegnil in sicer takrat, ko mu je v usta segnil, da ne bi mogel kričati. — Dobro je čutil Jože Mav veliko važnost te sumljive okoliščine in sicer toliko pri sodnijski preiskavi, kakor še predno se je moritev njegovega strijca zve-dela. Zavoljo tega je to rano na druge na-

čine razlagal, pa je zabredel v mnoga nasprotja.

Pri sodnijskem zaslišanju je povedal, da se je 5. junija t. l. na svoji žagi pri razmetavanju blodov ranil in da ga je njegov tast Jakob Bregar 6. j., ko mu je pomagal kozlička klati, na tem mestu z nožem ranil.

Temu nasproti je pa rekel Janezu Friškovcu, sinu krčmarja Pavla Friškoveca, po domače Jager, da se je, ko je na potu od Kamnika k njemu v Podgoro nohte rezal si, tudi v prst urezal.

Janezu Sterlu pa je tist dan ob 9 zjutraj pravil, da si je na trga v Kamniku nohte rezal in da se je takrat ranil. Občinskemu predstojniku v Zagorju, Antonu Dvorniku je pa rekel, da ga je ob 7^{1/2} zjutraj tistega dne konj na prstu ranil. — Uže iz teh različnih razlaganj njegove rane se razvidi neresnica njegovega sodnijskega zagovarjanja. Vendar se mora navesti, da priče, na katere se Jože Mav za stran svojega sodnijskega zagovarjanja sklicuje, namreč njegova žena Tereza Mav in njegov tast in tašča Jakob in Marija Bregar, to kar oni potrjujejo.

(Konec prihodnjič.)

Deželno gledališče nemško.

Denes 15. oktobra 1874:

Griseidis,

Drama in 5 Akten von Halm.

Vsem bolnim moč in zdravje brez leka
in brez stroškov po izvrstni

Revalescière du Barry

v Londonu.

28 let uže je nij bolezn, ki bi je ne bila ozdravila ta prijetna zdravilna hrana, pri odraslih in otrocih brez medicini in stroškov; zdravi vse bolezni v želodec, na živcih, dalje prsne, in na jetrah; žleze i naduho, bolečine v ledvicah, jetiko, kašelj, neprebavljenje, zaprtje, prehlajenje, nespanje, slabosti, zlato žilo, vodenico, mrzlico, vrtoglavje, silenje krvi v glavo, šumenje v ušesih, slabosti in blevanje pri nosečih, otožnost, diabet, trganje, sluhšanje, bledico in prehlajenje; posebno se priporoča za dojenice in je boljše, nego dojnično mleko. — Izkaz iz mej 80.000 spriceval zdravih, brez vsake medicine, mej njimi spricevala profesorja Dr. Wurzerja, G. F. V. Beneka, pravega profesorja medicine na vseučilišču v Mariboru, zdravilnega svetnika Dr. Angelsteina, Dr. Shorelanda, Dr. Campbellja, prof. Dr. Dédé, Dr. Uré, grofinje Castlestuart, Markize de Brehan a mnogo drugih imenitnih oseb, se razpošiljava na posebno zahtevanje zastoj.

Kratki izkaz iz 80.000 spricevalov.

Spricevalo zdravilnega svetnika Dr. Wurzerja,

Bonn, 10. jul. 1852.

Revalescière Du Barry v mnogih slučajih nagradi vsa zdravila. Posebno koristna je pri dristi in grli, dalje pri sesalnih in obistnih boleznih, a t. d. pri kamnju, pri prisadljivem a bolehnem draženju v seahni cevi, zaprtju, pri bolehnem bodenju v obistih in mehurju, trganje v mehurju i. t. d. — Najbolje in in neprecenljivo sredstvo ne samo pri vratnih in prs-

nih boleznih, ampak tudi pri pljučnici in sušenju v grlu. (L. S.) Rud. Wurzer, zdravilni svetovalac in člen mnogo učenih društev.

Winchester, Angleško, 3. decembra 1842.

Vaša izvrstna Revalescière je ozdravila večletne i nevarnostne prikazni, trebušnih bolezni, zaprtja, bolne čutnice in vodenico. Prepričal sem se sam gledé vašega zdravila, ter vas toplo vsakemu priporočam. James Shoreland, ranocelnik, 96. polka. Izkusnja tajnega sanitetnega svetovalca gosp. Dr. Angelsteina.

Berolin, 6. maja 1856.

Ponavljaje izrekam gledé Revalescière du Barry vsestransko, najbolje spricevalo.

Dr. Angelstein, tajni sanit. svetovalac.

Spricevalo št. 76.921.

Obergimern, (Badensko), 22. aprila 1872.

Moj pacient, ki je uže bolehal 8 tednov za strašnimi bolečinami vnetje jeter, ter ničesar použiti nij mogel, je vsled rabe Vaše Revalescière du Barry popolnoma zdrav.

Viljem Burkart, ranocelnik.

Montona, Istra.

Učinki Revalescière du Barry so izvrstni.

Ferd. Clausberger, c. kr. okr. zdravnik.

Št. 80.416. Gosp. F. V. Beneka, pravi profesor medicine na vseučilišču v Mariboru (Nemčija), piše v „Berliner Klinische Wochenschrift“ od 8. aprila 1872 to le: „Nikdar ne zabim, da je ozdravila enega mojih otrok le takozvana „Revalenta Arabica“ (Revalescière). Dete je v 4. mesecu vedno več in več hujšalo, ter vedno bljuvalo, kar vsa zdravila nijso bila v stanu odpraviti; toda Revalescière ga je ozdravila popolnoma v 6 tednih.

Št. 64.210. Markizo de Brehan, bolehal je sedem let, na nespanju, treslici na vseh udih, shujšanju in hipohondriji.

Št. 79.810. Gospo vdovo Klemmovo, Düsseldorf, na dolgoletnem bolehanju glave in davljenju.

Št. 75.877. Flor. Köllerja, c. kr. vojašk. oskrbnika, Veliki Varaždin, na pljučnem kašlju in bolehanju dušnika, omotici i tišanju v prsih.

Št. 75.970. Gospoda Gabriela Tešnerja, slušatelja višje javne trgovske akademije dunajske, na skoro breznačejni prsni bolečini in pretresu čutnic.

Št. 65.715. Gospodični de Montlouis na neprebavljenju, nespanju in hujšanju.

Št. 75.928. Barona Sigmio 10letne hramote na rokah in nogah i. t. d.

Revalescière je 4krat tečnejša, nego meso, ter se pri odraslih in otrocih prihrani 50krat več na ceni, gledé hrane.

V plehastih puščicah po pol funta 1 gold. 50 kr., 1 funt 2 gold. 50 kr., 2 funta 4 gold. 50 kr., 5 funtov 10 gold., 12 funtov 20 gold., 24 funtov 36 gold., — Revalescière-Biscuiten v puščicah 2 gold. 50 kr. in 4 gold. 50 kr. — Revalescière-Chocolatée v prahu in v ploščicah za 12 tas 1 gold. 50 kr., 24 tas 2 gold. 50 kr., 48 tas 4 gold. 50 kr., v prahu za 120 tas 10 gold., za 288 tas 20 gold., — za 576 tas 36 gold. — Prodaje: Barry du Barry & Comp. na Dunaji, Wallfischgasse št. 8, v Ljubljani Ed. Mahr, v Gradič bratje Oberanzmeyer, v Innsbuku Diechtl & Frank, v Celovci P. Birnbacher, v Lenči Ludvig Müller, v Mariboru F. Koletnik & M. Morič, v Meranu J. B. Stockhausen, kakor v vseh mestih pri dobrih lekarjih in specijalskih trgovcih; tudi razpošilja današka hiša na vse kraje po poštinih nakaznicah ali povzetjih.

Dunajska borza 14. oktobra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	69 gld. 95 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73 " 80 "
1860 drž. posojilo	107 " 65 "
Akcije narodne banke	982 " — "
Kreditne akcije	241 " — "
London	109 " 90 "
Napol.	8 " 83 1/2 "
C. k. cekini	— " — "
Srebro	103 " 80 "

Umrli v Ljubljani

od 10. do 12. okt.:

J. Jaklič, 9 mes., na osepnicah. Pavla Črne, 6 ted. stara na oslabljenju. M. Čebaškova, 51 l., na pljučnici. J. Stražišar, 18 l., in A. Kralj, 40 l. st. oba za sušico. Ant. Debevec, 13 l. na vročnici. And. Pajek 79 l. na oslabenju. Reza Jerinova, st. 58 l. za rakom. M. Oblakova 4 l., Ferd. Kozel. 4 l., Roza Piršova, 13 mes., J. Perjan 6 l. vsi na vnetici grla. Jov. Kopčičeva, 6 mes., na pljučnici.

Tuji.

12. oktobra:

Evropa: Polak, Vas iz Dunaja. Natan iz Pariza. — Waser iz Krškega. — Goldschmid z ženo iz Manticke. — Lampe iz Vipave. — Kobler iz Litije. — Sircia iz Nove. — Bohum iz Dunaja. — Stagoj iz Trbovlja. — Weigert iz

Klosterneuburga. — Vičenij z ženo iz Čakovca.

Pri Slonu: Fišer iz Podklostra. — Stündl, Bökl, iz Bistrice. — Mos iz Planine. — Brešar, Lükl iz Gradea. — Bučar iz Št. Jarneja. — Mally iz Kranja. — Mahnič iz Planine. — Bukovnik iz Litije. — Palos iz Celja. — Orusten, Kopriva iz Zagreba. — Feras iz Bocena. — Devetak iz Tolmina. — Landever, Deutsch, Zikovski, Košir iz Dunaja. — Taufner iz Višnje gore. — gr. Barbo iz Rakovnika. — gr. Pače iz Ponoviča.

Pri Maliči: Gros iz Celovca. — Jugovic iz Kranja. — Eržen iz Litije. — Korinski, Belon iz Dunaja. — Vrečko iz Gradea. — Schönweter iz Krškega. — pl. Stremayer, Paška, Poder, Brem, Natanski iz Dunaja. — pl. Fichtenau iz Zagreba. — Krisper iz Kranja. — Bren iz Radovljice.

Pri Zamorci: Rulič iz Dunaja. — Auer iz Gradea.

Izdatelj in za uredništvo odgovoren: Maks Armič.

„Listki“.

Pod tem naslovom bode „Národna tiskarna“ v Ljubljani izdaval zbirko spisov beletrističnega in znanstvenega zapopadka v zvezkih po 20 do 50 krajcarjev.

Prvih šest zvezkov je že na svitlo prišlo in jih imajo na prodaj: „Národna tiskarna“ v Ljubljani in Mariboru in sledeči bukvarji:

V Ljubljani: Janez Giontini; Jurij Lercher; Ign. pl. Kleinmayr & F. Bamberg; Zeschko & Till; Otokar Klerr. — V Celovci: J. Leon; E. Liegel. — V Mariboru: „Národna tiskarna“. V Trstu: F. H. Schimpf. — V Gorici: Karel Sohar. — V Celji: Karel Sohar. — V Ptuj: Vil. Blanke. — V Zagrebu: Leopold Hartman.

I. zvezek.

Stenografija, sp. dr. Ribič. — Životopisje, sp. Rajč Bož. — Prešern, Prešerin ali Preširen, sp. Fr. Levstik. — Telečja pečenka, novela, sp. J. Jurčič. — N. Machiavelli, sp. dr. Ribič. — Pisma iz Rusije, sp. dr. Celestin. — Trstvo z grozdem na Ruskem, sp. dr. J. Vošnjak. — Čegava bode? sp. J. Ogrinec. — Národní jekiz in trgovina, spisal L. Haderlap 25 kr.

II. zvezek.

Ivan Erazem Tatenbah. Izviren roman, spis. J. Jurčič 50 kr.

III. zvezek.

Prvi poljub. Novela, spisal J. Skalec — Na črni zemlji. Novela, spisal J. Skalec 25 kr.

IV. zvezek.

Lepi dnevi. Spisal Paulus. — Plašč. Novela. Ruski spisal N. V. Gogol; poslovenil L. Gorenjec. — Nekoliko opazek o izdaji slovenskih národnih pesnj. Spisal prof. dr. Krek 25 kr.

V. zvezek.

Meta Holdenis. Roman, francoski spisal Viktor Cherbuliez, poslovenil Davorin Hostnik 50 kr.

VI. zvezek.

Kazen. Novela, francoski spisal H. Rivière, poslovenil Davorin Hostnik. — Cerkev in država v Ameriki. Francoski spisal E. Laboulaye, poslovenil Davorin Hostnik 25 kr.

Štacuna

v Zagorji, pol ure od železniške postaje Št. Peter na Notranjskem na velikej cesti pri cerkvi oddaja se tudi za več let z vso opravo z jako ugodnimi pogoji, kateri se bolj natanko izvedo ustmeno ali pismeno pri R. S. h. št. 70 v Zagorji. (290—2)

Ces. kralj. dvorni

puškar v Mariboru

Ivan M. Erhart,

priporoča: (102—6)

Puške dvocevke
od spredaj za nabijati iz železa od 12 gld. do najvišje cene.
puške dvocevke
od spredaj za nabijati iz svila (drota) 18 " " " "
Lefauchaux
(lefošé) iz svila od 30 " " " "
Lancaster (lénka-ster) iz svila od . 44 " " " "
Revolverje . . . 8 " " " "
Pistole dvocevke . 2 gld. 50 kr.
" enocevne . 1 " 30 "

Preselitev štacune.

Podpisani uljudno javljam, da sem dosedanje v Kollman-ovej hiši zraven gledališča, imajočo krojaško štacuno preselil v

Cetinovičevo hišo št. 37, v zvezdi,

kjer je prej bival g. Fr. Fink.

Ob enem se zahvaljujem za dosedaj mi izkazano zaupanje, ter se bodem vedno trudil, čast. mojim odjemnikom in naročnikom ustrezati, kot do sedaj, s vkusno obleko in elegantnim blagom, bolje od vsacega dunajskega krojaškega zavoda.

S odličnim spoštovanjem udani

Jan. Vilj. Strecker,

civilni in vojaški krojač.

(288—2)

Lastnina in usk „Národne tiskarne“.